

ÖLÖTŐ. PINTÉR PÁLME.

ÖLÖTÉS IDEJE: 1573.

TART.: KAPOLY KÖRNYÉKI HIEDELMER ÉS IDŐS-
LÁSOK

14 lap

FOLYORÁSI MUTATÓ: KAPOLY KÖRNYÉKE

STAKMUTATÓ: XXI

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

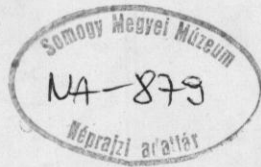

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖNYV

ÁTVÉTEL AZ EGYSÉGES LTK. 2355-OS TETELE ALÓL

2355

RÉGI BABONASÁGOK ÉS HIEDELMEK
GYŰJTEMÉNY LEÍRÁSA

Pintér Pálné dolgozata
8237 Tihany, 1973.

Visszhang ut. 1.

Régi Somogyi mesék és történetek.

Halottal kapcsolatos babonák.

25-30 g00

A kutya ha éjszaka tutól és lefelé tartja az orrát, amerre néz, arra lesz a halott hamarosan. Ha a házfal mellett kapar, vagy a küszöb alját ássa, akkor a háznál lesz a halott.

Ha a halottnak kinyílik a szeme, az valakit vár maga után hamarosan a családból. Ha nem vágnak tikot a halotti torra, akkor minden tik megdöglik még abban az évben.

Halottat nem szabad eltemetni felkötött állal, mert akkor néma gyereke születik a hozzátartozójának. És ekkor nem tud énekelni sem a másvilágon.

Ha valaki sok véres hust lát álmában, az halált jelent a családban. Ha szobát meszel álmában, vagy sározza a falat, vagy gödröt lát a szobában, az is halált jelent.

Ha sok tészta kovászt lát álmában, ott is meghal valaki.

Ha valahol összetörik a tükör, az is halált jelent.

Ha szomoruan szól a harang, valaki meghal, azt siratja.

Ha valaki akaratlanul elkezd halotti éneket énekelni, meghal valaki.

Ha a bagoly kuvikol a háztetőn, az is halált jelent.

Aki fél a halottól, az fogja meg a halott hüvelykujját, akkor nem fél.

Terhesség.

Terhes asszony, ha megkiván valami gyümölcsöt, az jogosan vehet le a fáról bármilyen gyümölcsöt, mert másképpen meglátszik a fiú a fején.

Ha valami nagyon csunya személyt, vagy állatot lát, dugja a jobb hüvelyk-ujját a ruhája öve alá, akkor nem látszik meg a gyerekén.

Ha megijed valamitől, akkor is ugyan úgy csináljon, mert ha az arcához nyúl, vagy bármely testrészéhez, meglátszik a gyerekén.

Terhes nőnek nem szabad semmit megbámulni, főként s szomszédját.
Mert akkor arra hasonlít a gyereke és meggyanusithatja az ura.
Terhes nő elől nem szabad semmit eldugni, ha valakihez megy, inkább meg kell kínálni. Mert kifakad a melle, ha eldugnak előle.
Terhes nő ne lopjon tököt, mert kopasz gyereke születik.
Ha tejes kukoricát ~~lop~~ lop, akkor hosszú haju gyereke lesz.
Ha valaki azt akarja, hogy fia szülessen, azt ebéd után, vagy este kell csinálni, de a fogukat jól össze szorítsák.
Leányt azt csak hajnalban lehet csinálni, de csak tátott szájjal.
Ha azt akarják, hogy göndör haju legyen, akkor bundára kell feküdni.

Gyermek babonák.

Ezelőtt 55 évvel, a Somogy megyei Kapolyon, az én nagyanyámtól sok érdekeset hallottam. Nem is feledtem el őket. Azt szokta mondani: Holdtöltekor nem szabad belenézni a holdba, mert aki belenéz, az már gyerek korába megvakul. A holdvilágban a Szent Dávid hegedül, és akinek belenéz a szemébe az holdkóros lesz. Éjfélkor a házak tetején kell neki sétálni.
Amelyik fiú gyermek megeszi a vakarcsot, annak nem nő bajusza.
Földön fekvő gyermeknek nem szabad átlépni, mert az nem nő meg.
Kisgyermeket nem szabad megcsodálni, mert a szem árt neki. Ilyenkor sokat sir a gyerek. Ennek szenes víz az orvossága, attól megjavul a szemmel vert gyerek. Egy kisebb tálba vizet kell tenni, abba beledobni három izzó parazsat. Ezt a gyereket fölé tartva háromszor keresztet kell vetni fölötte. Három Miatyánkot elmondani. Ha leül a parázs a vízbe, akkor szemmel van verve. Ekkor három kortyot itatnak a szenes vízből a gyerekekkel.
Háromszor megmosdatják belőle, majd az anyja inge aljával megtörülgetik. A többi szenes vizet beöntik a bölcső alá és az ágy alá.

Ha megijedt valamitől a gyerek, akkor viaszt öntöttek neki. Ez is hasonlóképp ment, akár a szenes víz csinálás. Csakhogy itt a forró viaszt öntötték a vízzel teli tálba. Itt a viaszból különféle alakok jöttek létre. Ezekből találták ki, hogy mitől ijedt meg a gyerek. Így gyógyították a nyavaja töréseket és az álmukból felsíró gyerekeket.

Ha leragadt a gyerek szeme éjjel, azt az anyja nyálával áztatták ki, attól meggyógyult a szeme.

Amelyik gyereknek pállott volt a szája, azt fülzsirral kenték be, attól meggyógyult.

Mikor az első csöcsfogát kihúzták a gyereknek, a kihuzott fogat a jobbkez három ujja közé fogva, azt előre-hátra lóbálva, behunyt szemmel, háromszor el kellett mondani: " Egér, egér adj vas fogat, én is adok csont fogat." Ekkor behunyt szemmel hátrafelé eldobni a fogat. Ettől nőttek jó fogai a gyereknek.

Ha feje alá teszi a könyvét az iskolás gyerek, akkor tudja a leckét.

Férjhez menő lányok szokásaik.

Amelyik lány megnyalja a főzőkanalat, annak hosszú nyelvű anyósa lesz. Amelyik lány megeteti a vakcsibét a legénnyel, az soha nem tudja elhagyni a lányt. Ha elveszi, minden hibáját elnézi a feleségének. Az se lát, se hall.

Ha a lány egy kis hajfürtjét apróra vágva belesüti pogácsába, azt megeteti a legénnyel, az úgy bele szeret, hogy sosem hagyja el.

Ha megbotlik a macskába, akkor nem megy férjhez hamarosan.

Lánynak nem szabad sarokra ülni az asztal mellett, mert akkor nem megy férjhez.

Mikor a menyasszony hazamegy az esküvőről, az ajtó elé fektetett seprűn kell átlépni, hogy könnyen babázó asszony legyen belőle. Esküvőkor, mikor megfogják egymás jobb kezét, amelyik felül van, a házas élet alatt mindég annak az akarata teljesül.

Esküvő napján, ha halott van a faluba, ha férfi, akkor a férj, hal meg előbb, ha nő a halott, akkor az asszony hal meg előbb.

A következő kis történetet is még kislány koromban hallottam Kápolyon: Amelyik lány nagyon szeretne férjhez menni, az éjfélkor a templomba elmegy. Térdeljen le a Mária szobor elé és háromszor mondja el: "Jézus, Mária, szent József, adjál férjhez engemet!" Aki ezt meg meri csinálni, az a lány még azon évben férjhez megy.

Volt a faluba egy lány, akit nem igen vettek szemre a legények. Nagyon szeretett volna férjhez menni. Azt mondta, hogy ő el mer menni éjfélkor a templomba. Elküjt ő nem fél sem a kísértettől, sem a boszorkányoktól. Meghallotta ezt a sekrestyés, elment ő is éjfél előtt a templomba. Elbujt a Mária szobor mögé, ott várta a lányt. Ment a lány, mikor beért a templomba, az örök mécses világánál körül nézett a templomba, aztán letérdelt a Mária szobor elé. Összekulcsolta a kezét és elkezdte a mondókát. DE féltébe elfeledte mit is kell mondani, így sóhajtott fel: "Jézus, Mária, szent izé.. Adjál férjhez az idén!" A sekrestyés pedig ráfelelt: "Jövőre sem, még biz én!" Megijedt a lány, rémülten mondta: "NE veszekedj szent izé...!" Fölugrott és futásnak eredt, a templom ajtóban hótan esett össze. Oda ment a sekrestyés, meglátva a halott lányt, azt dűnyögte magában: -No, ennek aztán befűtült a Szent izé...

Betegség elleni babonák.

Akinek szemölcs van a kezén, az, mikor meglátja az első ujholdat, a mutató ujját tegye a szemölcsre és a holdat mézve háromszor mondja el: " Uj hold, kiskirály, hívtak engem lakodalomba, de én nem megyek el, csak a szemölcsömet küldöm el." Ettől egy hét alatt elmulik a szemölcs.

Tyukszemet is hasonlóképp lehet elküldeni, csak itt a szemölcs helyett tyukszemet kell mondani.

Árpát a szemről következőképpen lehet elmulasztani:

Akinek árpa nő a szemén, az napnyugtakor álljon ki a kapuba. A jobb mutatóujját sarló alakra meggörbitve, balfelé mutogasson vele az árpás szeme előtt: "Árpát aratok, buzát nem vetek". Vagy pedig azt mondja: "Ha mégegyszer itt érem, letojom". Háromszor kell mindegyiket elmondani. Mindkettő egyformán használ.

Akinek pedig kelése van, az fogjon egy krajcárt és nyomkodja meg vele háromszor a kelést. Háromszor mondja el: "Kelésemet e krajcárral lenyomom, ki fölveszi ezt a krajcárt, kelésemet ráhagyom!" Ekkor behunyt szemmel ki kell dobni az utcára a krajcárt. Ettől elmulik a kelés.

Hasfájást pedig pohár rátevással lehet meggyógyítani. Ez ugyanugy történik, hogy vágunk pogácsa nagyságu kenyérhéjat. Ezt a közepén kilyukasztjuk. Fogunk 10 cm hosszú puha ruhát, azt jól bezsirozzuk. Beledugjuk a kenyérhéj liktyába, úgy hogy pár centi legyen a kenyérhéj külsején. A beteget hanyat fektetve, ráhelyezzük a köldökre, úgy, hogy a kenyérhéjnek a bele legyen alul. Ott óvatosan meggyújtjuk a zsiros ruha kintlévő végét. Ráhelyezünk egy literes poharat, óvatosan, nehogy eldöntsük az égő zsiros ruhát a kenyérhéjjal. Egy perc múlva úgy ráragad a ~~pohár~~ pohár, hogy levenni sem lehet. Azt rajta kell hagyni, amíg az magától le nem válik. Mire a pohár leválik a köldökről, a hasfájás is ki áll.

Ha valakinek törött a sarka, azt meleg tehén trágyával borogatták, az megérlelte és meggyógyult tőle.

Ha a nyaka csigolyája fáj valakinek, azt hajnalban éh nyállal huzogatták meg, attól kiállt a fájás.

Fogfájást pedig szarvasbogár szarvával megpiszkálták a lyukas fogat, attól kiállt a fájás.

Ahol már a nagyobb gyerek bepisált az ágyba, azt átküldték a szomszédba egy fakanállal, hogy kérjen sót ~~xx~~ a szomszédnénitől. Az elvette a fakanalat, és jól elfenekelte vele a gyereket. Utána nem pisált oda a gyerek.

Mikor valaki álmában nagyokat nyög és szólni sem tud, azt akkor nyomja a boszorkány. Rajta ül a mellén és befogja a száját, azért nem tud kiabálni.

Ha nagyokat csuklik valaki, azt emlegetik valahol. Ha rágondol aki emlegeti, akkor eláll a csuklása, ha nem találja el ki emlegeti, akkor tovább csuklik. Ha túl sokat csuklik valaki, azt valahogy meg kell ijesztetni, akkor eláll a csuklása. Legjobb észrevétlenül vizet önteni a kupájába. Erről leírok egy igaz történetet. A huszas évek elején volt Kaposváron egy nagyon csunya idősebb kora főorvos. Ka-

posvár környéki faluból bevittek hozzá egy nagyon szép parasztleányt a szülei, mert a lány napok óta nagyon csuklott. Hiába viték a körzeti orvoshoz, nem tudott rajta segíteni. Elpanaszkodták a szülők, hogy minden hiába, nem áll el a csuklása egyetlen lányuknak. Félték, hogy beleszakad a csuklásba. Ha jól emlékszek Gáspár nevű volt a főorvos. Azt mondta a főorvos a szülőknek, menjenek ki a váró helyiségbe, majd szól ha bemehetnek. Mikor kimentek a szülők, azt mondta a lánynak vetkőzzön le és feküdjön fel a fekhelyre, Nagyon szégyenlősen levetkezett a lány és lefeküdt a fekhelyre. Odaáll a főorvos a lány elé és elkezdte a nadrágszíjját kicsatolni és tolta lefelé a nadrágját. Megijedt a lány, nagyot sikoltva leugrott a fekhelyről és ki akart szaladni a rendelőből. De zárva volt az ajtó. A főorvos begombolta a nadrágját és behívta a szülőket, azok kétségbe esve kérdezték a lányuktól hogy mi történt? A lány sirva mondta, hogy meztelenül a fekhelyre fektette, aztán meg az is vetkőzni kezdett. Felháborodva mondta az apa: Gyere lányom menjünk, maga pedig szégyelje magát Főorvos ur. Képes lett volna nekimenni ennek a fiatal lánynak! -Nem addig van az barátom! -felelt a főorvos. Majd előbb fizet, aztán, elmehetnek! Jó sok pénzt kért a gazdától. -Meggyógyítottam a lányát. Látja már nem csuklik. -Tényleg, ámult az apa. Hogy csinálta? -Sehogy, felelt a főorvos, csak ráijesztettem. Így aztán kénytelen volt kifizetni a kért összeget.

Gazdasággal kapcsolatos babonák.

A tavaszi első szivárványnak amelyik színe a legszélesebb, abból lesz jó termés abban az évben. Ha piros a szélesebb, akkor sok borsó terem. Ha sárga a szélesebb, akkor sok gabona terem. Ha zöld a szélesebb akkor jó széna termés lesz.

Kukorica rakáskor aki rakja a kukoricát és a babot, annak három szem kukoricát és három szem babot kell a nyelve alá venni. Egész nap nem szabad beszélni, akkor elmennek onnan az ürgék és nem eszik meg a kukoricát és a babot.

Ha kukorica kapáláskor fehér levelű kukoricát látni, akkor abban az évben visellős lány lesz a faluba.

A kukoricának ha sok csumája van, akkor nagy tél lesz.

Ha bafomfi tojást akar ültetni a gazdaasszony, férfi sapkából, kell a kotló alá tenni a tojásokat, akkor lesznek fiasak a tojások.

Ha kelet felé néz aki rakja a kotló alá a tojást, akkor sok kakas, és gunár kél a tojásokból. Ha nyugatnak néz, akkor sok gércse lesz.

Aki olyan helyre megy, ahol már ül a kotló a tojáson, ott okvetlen

le kell ülni csak egy kicsit is, nehogy elfusson a kotló a tojásról. Ha rákjegyében kellnek ki a baromfiak, akkor nem nőnek meg, mind elpusztul. Ha kos jegyében kelnek, akkor erősek lesznek. Ha vizöntő jegyében kelnek, akkor sipákolók, kujtorgók lesznek a baromfiak. Mikor kis libát, récét először tesznek le enni, mindenik farkából kicsit ~~levágat~~ levágtak, azt lapátra tett parázsra szórják. Rostába rakják a kis libákat, récéket, és a füst fölé tartják őket, hogy egészségesek legyenek. Utána földre fektetett baltán kell őket lesétáltatni, hogy erős lábuk legyen. Mikor először kapnak enni, akkor mindenkinek kell enni kenyeret, hogy jó evők legyenek a libák, récék.

Ha a csibehordó kotlós korán tojik, az első tojást megfőzve a csibéknek kell adni, hogy együtt maradjanak a csibék, el ne széledjenek ha elhagja őket az anyjuk.

A tikok, ha korán vedlenek, akkor hamar beáll a tél.

Réпамag rakáskor sem szabad beszélni, akkor nem mennek oda a répabogarak és a répa böhák. Ha elfogy a magrakás, le köll ülni a föld végibe, hogy nagyra nőjjenek a répák.

Ha a kukorica földben mégis marad ürge, annak a likjába bele köll szükségelni és betemetni. Attól elmegy az ürge.

Ha emse disznót hizlalunk, lyukas szakasztót köll az óla elé fölakasztani, akkor nem görög. Ha mégis görög, borotvával le kell vágni a pöcke hegyét.

Ha azt akarjuk, hogy jó evő legyen a hizónk, mikor betesszük hizni, először egy cseréptáliból köll megetetni. Utána föl kell tenni az ól tetejére, addig ott kell hagyni, míg le nem vágják a hizót.

Amelyik disznónak jobbfelé kunkorodik a farka, abból nem lesz jó hizó. Csak amelyiké balra kunkorodik.

Disznóöléskor a hizó lepörkölt körmeit össze kell szedni, a háziaszszony kötényébe rakni a disznó levagdalt csöcseivel együtt be kell dobni a disznóólba, hogy sok malac legyen a következő évben.

Mikor megkezdődik az aratás, az első rozstartlóba nem szabad belepisilni. Aki belepisált, annak tarró varas lesz a lába. Tarró vart semmi nem gyógyítja meg, csak abból a tarróból kell főzni, ahová pisilt az illető. A megfőzött tarló levével köll a sebet mosogatni, attól meggyógyul, de mástól nem.

A favágó tuskó mellé sem szabad pisilni, mert a körömágyunk kiszáradásodik, az pedig fájdalmas.

Paraszt tököt és uritököt csütörtökön köll elrakni, akkor sokat terem. Főleg ha férfi rakja el.

A dió és mandula külső zöld héját ha lekupáltuk, keresztútra köll kiönteni, hogy a következő évben sokat teremjen.

Akinél patkányok tanyáznak, azt úgy lehet elirtani, hogyha valahol menyétet látunk, hamarosan mondjuk el háromszor: "Menyét asszony minálunk patkányok tanyáznak, bántják anyádat, kergesd el őket." Az el is hajtja őket hamarosan.

Aki apró, vagy szép jószágoknak gyönyörködik, az előbb pöködjé le őket, nehogy szem ártson nekik.

Mikor a tehén friss borjas, négy-öt napos korában pár liter tejet föl kell forralni. Az olyan túró csomós lesz, az a fröccstej. Ezt egy nagy lábasba a konyha közepére téve a szomszéd gyerekek körül ülve ették. A háziasszony pedig egy rostát tarva föléjük, a rostán át lefröcskölte őket vízzel. Ezt azért tette, hogy jó fejős legyen a tehén.

Napnyugta után nem szabad tejet kiadni a házból, mert akkor megrontják a boszorkányok a tehenet és elrúgja a tejet.

Idő-jós babonák.

Ha nagy udvara van a holdnak, három napra eső lesz.

Nyáron ha felül a macska a sparhelt tetéjére, vagy bebujik a sütőbe, hamarosan rosszra fordul az időjárás.

Ha napközben levert és álmos az ember, esőt jelent.

Ha a macska mosdik és azt mondják neki: "Füleden felül cicuskám, ha szót fogad és mossa a fülén felül is, akkor kedves vendég jön a házhoz. De ha csak az orrát mossa és közben prüszköl, akkor kelletlen vendég érkezik.

Ha nagyon viszket a fülünk, az esőt érez, hamarosan esni fog.

Ha viszket a szánk széle, az csókot érez. Ha a felső szánk széle viszket akkor férfitől kapunk csókot, ha az alsó szájszéle viszket, akkor fehérnép csókol meg.

Ha a jobb szemünk viszket, örömet jelent, ha a bal viszket, sirunk.

Ha nagyon ég az arcunk, akkor pletykáznak valahol bennünket.

Ha az ajtóba beleütjük a könyökünket, akkor vendég jön a házhoz. Ha többször is beütjük akkor kedves vendég jön.

Evés közben ha akaratlanul két falat kenyeret vágunk le, akkor valahol éhezik valamelyik atyánkfia.

Esküvő napján ha esős, borús idő van, akkor siralmas életük lesz a házaspároknak. De ha szép idő van, akkor boldog életük lesz.

A füst ha leszáll, pár nap múlva eső lesz.

Ha a tikok nagyon fürdenek a porba, esőt éreznek.

Ha a sótartóba megnedvesedik a só, hamarosan eső lesz.

Tenyerünk ha nagyon kiszárad, esőt érez.

Béka ha nagyon sokat brekeg az is esőt érez.

Ha a hangyák nagyon rajoznak, azok is esőt éreznek.

Ha a marhák farkukat feltartva ficánkolnak, szelet éreznek, azért bogároznak. Ha a ló ~~kehever~~ a ~~földre~~ földön, az is szelet jelent.

Ha a szamár sokat ordít, az is szeles időt jelent.

Ha jég esik, fejszét kell az udvarba kidobni, akkor eláll a jégeső.

Hogy a villám be ne csapjon a házba, szentelt barkát kell az istertájjba tüzni, az elhárítja a villámot.

Jelesnapi szokásokkal, ünnepekkel kapcsolatos babonák.

Ujév napján nem szabad pénzt kiadni a házból, mert akkor elviszik az egész évi szerencsét a háztól.

Ujév napján, ha férfi megy elsőnek a házhoz, az szerencsét jelent, de ha nő megy elsőnek, az bajt jelent a házbelieknek.

Ujév reggelre amit álmodunk, az beteljesül abban az évben.

Gyertyaszentelőkor ameddig besüt a nap az ablakon, utána még negyven napig bever a hóvihár. De ha ködös, havas idő van ezen a napon, akkor hamar megjön a tavasz. A medve is ugyanezt jósolja. Ha süt a nap, vissza megy a barlangjába és ráfekszik a másik oldalára. Még alszik, negyven napig. De ha zimankós idő van, akkor nem fekszik vissza. Tudja, hogy hamarosan megjön a jó idő.

Gergely napjára mindég megromlik az idő, rendszerint megrázza a szakállát és hull belőle a hó. De ez már nem tartós.

Vince napján ha szép, napos idő van, olvad a hó, akkor jó bortermés lesz abban az évben. De ha ködös, borús idő van, akkor rossz bortermés várható.

Hugó napját amelyik beteg ember megéri, az nem hal meg abban az évben.

Szentgyörgy nap előtt ha dörög az ég, gyorsan le köll feküdni a földre és ott henteregni. Akkor nem fáj a dereka egész évben.

Ezen a napon kell elrakni az uborkamagot, akkor jó nagy szára nő.

Mikor a buborkabakró fű kihozza a pelyhes gumós virágát, azt köll a buborka szára alá tenni, akkor nagyon sokat terem.

Aki sárgapillét lát ezen a napon, az nagy beteg lesz hamarosan.

Aki pedig fehér pillét lát, az meghal még abban az évben.

Ha ezen a napon esik az eső, jó gabonatermést jelent.

Ha akkora a rozs vetés ezen a napon, hogy a varju el tud benne bujni, akkor jó termés várható.

Ha a békák megszólalnak ezen a napon, akkor jó termés lesz.

Medárd napján ha esik az eső, akkor negyven napig esni fog utána.

Akkor kicsiráznak a gabona kepék, vagy is kereszttek. Ha ezen a napon szép napos idő van, akkor jó széna szárogató idő lesz. A ga-

bona sem csirázik ki a kepébe.

Péter-Pál napján nem szabad fára mászni, mert aki fára mászik ezen a napon, az leesik és kitöri a nyakát.

Beteg fehérnép ne másszon cseresznye fára, mert az a fa elszárad a következő évben.

Szent Mihály napjára virradóra ha dér van, akkor későn lesz tél.

Katalin napján ha kemény hideg idő van akkor karácsonyra megenyhül az idő. De ha ezen a napon enyhe, esős az idő, akkor karácsonyra kemény fagyos idő van. A közmondás ezt tartja: "Katalin ha togyog, a karácsony kopog. Katalin ha kopog, a karácsony totyog."

András napján amelyik férjhezmenő lány egész nap böjtöt tart, semmit nem eszik és nem iszik, és este lefekvés előtt egy férfi gatyát tesz a feje alá, az megálmodja ki lesz a férje.

Borbála napján három szál meggyfa ágat köll levágni, az lesz a Borbála vessző. Ezt egy pohár vízbe az almárium tetejére fölteni, és nem szabad hozzányulni, karácsonyig. Mindenik szál vesszőre rákötni egy lány nevét cédulán. Amelyik vessző kivirágzik karácsonyra, az a lány megy férjhez a farsangon.

Luca napján a férjhezmenő lányok csináljanak 13 cédulát, mindegyikre írjon más-más férfi nevet. Ezt egy zacskóba jól összerázni és kum-szemmel egyet kivenni belőle és a tűzbe dobni. Utána az ágyfejibe a szalmazsák alá tenni a zacskót. Minden reggel egyet kivenni és elégetni, de kumott szemmel. Csak az utólsót szabad megnézni, amelyik, karácsonyra marad. Az lesz az ura neve, ami az utolsó cédulán van. Luca nap hajnalán két-három legény elment kotyolni a lányos házakhoz. Mindegyiknél volt egy husáng. Megzörgették az ablakot és bekiáltották: -Szabad-e kotyolni? Gyorsan felöltözött a lány és az anyja, ki-kiáltották: -Szabad, gyertek be! Beengedték őket. Azok a szoba közepére leggugoltak a Lucabotra, mintha lovagolnának és kezdték a mondókájukat: -Kity-koty, kity-koty, majd hajnal lesz, majd megvirrad, majd reggel lesz. Szónak, a kakasok, rénak a malacok. Gelegunya vessző, nekem is van kettő. Kity-koty, kity-koty. Néném Asszonyának annyi csibéje legyen, mint égen a csillag, és a réten a fűszál. Kity-koty, kity-koty. A kendtek hizájának akkora sunkája legyen, mint a malomkerék. Kolbásza olyan hosszú legyen, mint a sürgöny drótja. Kity-koty, kity-koty. A kendtek lányának akkora csöcse legyen, mint a dorikorsó. Adjon az Isten neki szép, pörgebajszu, kemény járásu vőlegényt és tizenkét szép egészséges gyereket. Kity-koty, kity-koty.... Mikor elmondták a mondókát, fölkeltek a guggolásból és egy botot adtak a háziasszonynak. Az megköszönte és megkinálta őket pálinkával. Utána továbbmentek.

A háziasszony reggel mikor ment a tikokat monyázni, jól megkurkálta

üket a Lucabottal, hogy jó tojók legyenek és a korela elkerülje őket. Utána a favágítón összeapritotta és elégette, nehogy a boszorkányok, elvigyék. Mert az nagy bajt hozna a házhoz. Megrontaná az állatokat. Luca nap a háziasszonynak öltözetesen köll az ágyon jajgatva és nagyokat nyögve heverni, hogy korán legyen kotlóstik. Varrni nem szabad ezen a napon, mert bevarrják a tikok liktyát és nem tojnak. Luca-széket is ezen a napon köll megkezdeni csinálni. Minden nap köll valamit rajt csinálni, karácsony estére el köll készíteni. Minden lábának más fából köll lenni.

Éjféli misekor az utkörösztozésnél ráülni, ott meglátja, hogyan mennek a boszorkányok a söprünyélen.

Éjféli misekor mikor hazaér a lány a templomból, ki köll neki szaladni a favágítóra ott fölnyalabolni egy öl hasábfát azt bevinni a konyhába, Megszámolni a bevitt fát, ha páros, akkor a farsangon férjhez megy.

Ádám Éva estéjén uritököt köll vacsorázni, akkor a következő évben egészségesek lesznek a családban.

Ezen az estén az asztal négy sarkára mindenféle szemes terményből három szemet köll tenni az abrosz alá. Akkor jó termés lesz a rájövő évben.

Karácsony estéjén kettévágott vöröshajmából 12 felé osztva, a karácsonyfa alá köll rakni. Mindenikben egy gyüszü söt teszünk. A hónapok neve szerint rakjuk sorba. Karácsony reggelre amelyikben elolvad a só, abban a hónapban sok eső, lessz. Amelyikben száraz marad a só, abban a hónapban nem lessz eső. Ha egyben sem olvad el, akkor száraz lessz a jövő esztendő.

Karácsonykor nem szabad szemetet kivinni a házból lakásból, csak rásöpörni a szemétlapátra és betenni az ágy alá. Csak utána szabad kivinni, a ganyédombra. Mert akkor kidobja a szerencsáját, ha karácsonykor önti ki a szemetet.

Karácsonyi ebéd orrjacsontjait az ajtó elé sorba rakják, mindenik csontnak más leánynevet ~~adunk~~ adunk. Odahívjuk a kutyát, amelyiket elsőnek elviszi a kutya, az a lány férjhez megy a farsangon.

Aprószentek reggel a legények tizenhárom szál vesszőből font korbáccsal elmentek a lányos házakhoz korbácsolni. Jól elverték a lányokat a füzfa korbáccsal. Amelyik részét ütötték, mindig arra mondták a mondókát: -Kelléses ne légy, ótváros ne légy, kezed ne fájjon, derekad se fájjon az Ujesztendőben. Mikor jól elverték a lányt, elmentek a másik lányos házhoz.

Szilveszterkor a lányok 13 cédulára legényneveket irtak, összehajtogatva lisztből gyúrt gombócokba rakták. Forró vízbe tették egyszerre mindet, amelyiket elsőben hozza fel a víz, az lessz az ura neve.

Szilveszterkot tollas pogácsát köll sütni. Minden pogácsa tetejibe egy liba vagy kacsatollat tűztek. Föl kell írni sorba, hogy melyik pogácsa kié. Mikor beteszik a kemencébe sülni, háromszor el köll mondani: -Babona, babona, bakkecske, háromlábú menyecske! Amelyik pogácsán megég a toll, az meghal az Ujévben.

Mátyás napjára ha nem fagynak be a vizek, akkor még az után jön a kemény tél. Mert a jégtörő Mátyás ha nem talál jeget, akkor az után csinál jeget.

A Mátyás napján tojott ludtojáást nem szabad alátetni a kotló alá, mert azt ugyanis ellopják a boszorkányok a lúd alól. Azt a házuk alá téve kiköltik és boszorkány lesz belőle. Ha ezen a napon tojik a lúd, azt még azon a reggelen meg köll sütni és megenni.

A káposzta magot ezen a napon köll elvetni, mert akkor nem eszik meg a bóhák a káposzta palántát.

Húshagyó kedden a legények elmentek a husz évet betöltött lányos házakhoz. Egy tuskót kötöttek az ajtókilincsre kívül, úgy hogy észre ne vegyék. Utána kiosontak a kapu elé és onnan kiabáltak a lánynak, hogy menjen ki. Amelyik lányt sikerült kicsalni és az berántotta az ajtóra akasztott cölömpöt, az a lány többet nem tudott elmaradni attól a legénytől. Addig ha haragudott is rá.

Nagypénteken reggel aki korán tüzet rak odamennek a csótány bogarak meg a meztelen csigák. Ha pedig ezen a napon vizet önt a konyha, vagy a szobaföldre, akkor ~~sokbakra~~ sok bolka lesz náluk.

Nagypéntek reggel amelyik lány fölfelé folyó, vagyis északnak folyó vízbe megmosdik, annak a képe nem lesz buborcsékos, sem szeplős. Szeplős lány ha fecskét lát ezen a napon, a két mutatóujját összeköszörülve mondja el háromszor: -Föcskét látok, szeplőt hányok! Ekkor a két mutatóujját egymás körül forgatva gyorsan mondja: -Fonalat gombolyítok! Ettől elmulik a szeplő.

Nagypénteken ha esik az eső, férges lesz a dió és mandula.

Vásározás és szerencsehozó babonák

Szent György nap előtt aki piros pillét fog, az szerencsés lesz.

Aki négylevelű lóhert talál, az is szerencsét jelent.

Aki Ujév napján pénzt kap, az háromszor pöködj meg és háromszor mondja el: -"Apád-anyád idegyüjjön!" Akkor egész évben szerencsés lesz.

Véletlen szarba lépni, szerencsét jelent.

Aki kéményseprővel találkozik, az fogja meg gyorsan a ruháján a gombot, akkor nem megy el a szerencséje.

Ha vásárpa hajtunk jószágot eladni, mikor kilép a jószág a kapun, há-

romszor köröszötöt köll vetni és három félmarék földet dobni a jószág után. Akkor szerencsés vásárunk lesz.

Ha tőlünk távolabb lakóyal naponta többször találkozunk, akkor abban az évben nem halunk meg.

Ha vásárra ~~megy~~ vagy bármely hivatalos ügy intézésére indulunk, mikor kilépünk a kapun, ha férfival találkozunk, akkor szerencsénk lesz.

De ha nővel találkozunk, akkor nem lesz szerencsénk. Ha elindulás után valamiért vissza megyünk, akkor nem lesz szerencsénk.

Ha a tik kukorékol, szerencsétlenséget jelent.

Ha valamelyik tik galambtojás nagyságut tojik, azt kumszemmel hátrafelé át köll dobni a háztetőn. Mert különben az szerencsétlenséget hoz a házhoz.

Ha valamiről beszélünk más előtt, le köll az asztalra kopogtatni a mutató ujjunkkal. Különben elmegy a szerencse.

Egyéb babonák.

Ha valaki jön hozzánk, azt csak pár percre is le köll ültetni, mert különben elviszi az álmunkat és nem tudunk aludni az éjszaka.

Este nem szabad belenézni a tükörbe, mert este az ördög mutatja benne a valagát.

Aki macskát kap valakitől, az egymás után háromszor nézesse bele a tükörbe. Az soha nem megy el a háztól.

Kölyök macskát nem szabad megfogni míg a szeme ki nem nyilik. Mert aki megfogja, lepotyog a körme tőle.

Aki elindul valahová és macska megy át az uton előtte, az forduljon vissza, mert ugysem lesz szerencséje.

Aki éjfélkor fekete macskával találkozik, az vessen köröszötöt és mondja el háromszor: -Minden jótét lélek az Urat dicséri! Akkor elkerüli a macskabőrbe bujt kísértetet.

Rostavetés: ez ugy történik, hogy az olló két hegyét a rostakéregbe beszúrjuk. Az olló két fogantéját ketten a mutatóujjuk hegyére teszik és a levegőbe tartják. Közben mondják a varázsigét. -"Szent Péter, Szent Pál, fordítsd meg a rostát, mondd meg nekem igaz hitemre haza gyün-e az uram a háborúból? Ha jobbra fordul a rosta az igent jelent, ha balra fordul, az nemet jelent. Mindent lehet tőle kérdezni, mindenre válaszol.

Nyársdugás disznótoros házaknál régen nagy szokás volt. Három-négy legény összebeszélt és mentek a disznótoros házakhoz nyársat dugni. Napközben vágtak egy olyan faágat, ami legalább két méter hosszú volt. Az volt a fő, hogy minél több ága legyen. Levagdalták az ágait, csak tiz

centi oldal ágait hagytak, azokat kihegyezték, az volt a nyárs bot. A középső ág hegyére egy piros almát szúrtak. Meglesték, mikor van a vacsora, akkor odaosontak. Előbb bekötötték az ajtót egy körösztbe tett karóhoz, hogy senki ~~ki~~ ki ne mehessen. Egy pedig a nyársra tűzött almával megzörgette az ablakot és megkérdezte: -Szabad-e nyársat dugni? Akkor kinyitották az ablakot és ott bedugták a nyársat. A nyársra levelet is kötöztek, melyre nevetséges szöveget irtak. Ilyeneket: -Ha nem adnak pecsenyét, ~~elfogjuk a menyecskét~~ ellopjuk a menyecskét. Ha nem adnak szalonnát, ellopjuk a leányát! Adjon az Isten akkora tábla szalonnát, mint a kocsi oldal. A disznajuknak annyi malacot, mint a fiastyúk csillaga. A háziasszony teletüzdelte a nyársbot ágait sült pecsenyével, hurkával. A gazda pedig bort adott ki az ablakon a nyársdugóknak. Mikor tele volt a nyársbot, kivették az ablakon és ott berakták egy szatyorba, amit vittek velük. Az üres nyársbotot a falhoz támasztva otthagyták. Eloldták az ajtó kötelékét és elszaladtak, hogy meg ne ismerjék őket. A háziasszony másnap a nyársbottal megkurkálta a kijáró disznókat, utána az óltetőbe beleszúrta. Hogy a korela oda ne merjen menni.

De volt ám olyan ház is, ahol kitoltak a nyársdugókkal. Levették az almát a nyársról és a disznó hólyagot, meg a disznó valagát tették rá a nyársra. Ilyen helyen nem hagyták ott a nyársbotot, de még az ajtót is bekötve hagyták. Az ablakon köllött nekik kimászni, hogy kibontsák a bekötözött ajtót.

Érdekes eset történt egy ilyen háznál. Mikor bevették a nyársbotot és az almát is levették róla. Férjhez menő lány is volt a háznál, kiszaladt a konyhába és elkiáltotta magát: -Édesanyám, hozza gyorsan a valagát! Tegye a nyársra! Szegény Bóka Zsófit holta napjáig evvel csúfolták Kapolyon.